

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administratiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta“ este:
Joi și Duminică.

Prețulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anul XLII.

Se prenumera:
la postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.

Anunțurile:
un'a serie garmond 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 46.

Duminică, 10 | 22 Iunie

1879.

Cu 1 Iuliu st. v. 1879 se incepe unu nou abonamentu la

GAZETA TRANSILVANIEI.

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai fôiei nôstre, alu caroru abonamentu espira cu 30 Iunie st. v. 1879, se binevoiesca a si'lu reînol de cu vreme, deca voiescu că diariulu se li se tramita regulatu. De la 1 Iuliu st. v. încolo diariulu se va tramite numai aceluor domni, cari au binevoitu a-si reînol abonamentulu.

Domni noui abonanti sunt cu deosebire rogati a ne tramite adresele d-loru *esactu*, aratandu si *post'a cea mai aprôpe* de loculu, unde locuiescu.

Prețulu abonamentului la „Gazeta Transilvaniei“ este:

pentru Brasiovu: pe trei luni 2 fl., pe siese luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl.;

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a și alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siese luni 14 franci, pe anu 28 franci. (Abonamentulu se primescu și in bilete hipotecarie romane.)

Banii de prenumeratiune sunt a se tramite (mai usioru prin assignatiuni postale) la Redacțiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI“ in Brasiovu.

Brasiovu, 9/21 Iunie.

Intravoru trupele austro-ungare in Novibazar și candu? Acést'a întrebare se repeta de nenumerate ori pe fiacare di, de cătra cei ce se intereseza de mersulu politicei nôstre orientale. In Austro-Ungari'a cu deosebire este mare numerulu aceluor, cari voiescu se scie acést'a, căci 'i împôrta fôrte multu, deorece continuarea marsiului spre Salonieu va recere nôue mobilisari și astfelu nôue jertfe din partea poporatiunei. Curiositatea publiculu politicu și nepoliticu e dér' mare și nu e mirare, că cei mai multi voiescu se li se spuna și diu'a și ôr'a, in care se voru pune din nou in miscare colónele austro-ungare.

Diuaristic'a din monarchia, tienendu contu de acést'a dorintia generala, a reproducu tóte scirile bune și rele, esacte și neesacte, căte priveau ocuparea districtulu Novibazar, ba unele foi sciura se numesca chiaru și regimentele, cari voru fi mobilisate pentru scopulu acést'a. Cu unu cuventu opiniunea publica erá preparata cătu se pôte de bine pentru reinceperea actiunei, candu eata se redica oficiosii din tóte partile spre a desminti „categoriu“ tóte scirile respandite pēna acuma in cestiunea ocupatiunei.

„Nu este adevratu că noulu consulu russescu din Bosni'a ar' fi primitu unu beratu turcescu, este o inventinne că Curi'a papala ar' fi refusat a tractá cu guvernulu austro-ungaru despre regularea relatiuniloru bisericesci ale Bosniei și Herzegovinei, provocandu-se la conventiunea, care recunósce pe Sultanulu de suveranu, sunt in fine neadeveruri tendentióse tóte faimele de mobilisare și de pregatiri pentru intrarea trupeloru austro-ungare in sandjaculu Novibazar“ — asigura „Correspondenti'a politica.“

Oficiosii canta și oficiosii descanta. Ei au vorbitu mai antaiu de apropiat'a intrare, acuma totu ei desmintu ce s'a scrisu pēna acuma. Penele oficiose trebuie inse se scrie asia cumu li se dictéza, noue ne stá liberu a crede séu a nu crede in cele ce le spunu. Un'a ni se pare a fi mai presusu de ori-ce indoiéla, că adeca actiunea s'a mai amanatu pe cătuva timpu.

Organulu oficiosu adauge, că mai antaiu trebuie se se constate de cătra o comisiune militara stá-

rea comunicatiuniloru și a cantonamenteloru pentru trupe. Acést'a inse nu pôte fi o cauza de ajunsu pentru amanarea ocuparei, cu atātu mai vertosu, căci de alta parte se asigura că in Novibazar domnesce liniste. Care e dér' adevrat'a cauza? Amu poteau-o cautá in situatiunea esterióra, in agitaciunile ligei albanese, in intriguele tiesute de cătra diplomati'a italiana s. a. Dér' credemu, că ne apropiamu mai tare de adeveru, deca dicemu, că cauza amanarei actiunei este a se cautá in situatiunea interióra a monarchiei.

Pôte se fia indiferentu pentru scopurile cele mari ce le urmaresce monarchi'a austro-ungara că ôre drumurile din Novibazar sunt mai bune séu mai rele, dér' este de mare importantia pentru guvernulu centralu de a-si creá o positiune fôrte in intru, inainte de a reincepe actiunea orientala, care pôte se aiba consecentie serióse. Trebuie se repetimu ce amu mai disn inainte de ocuparea Bosniei și a Herzegovinei, că militarisce monarchi'a e destulu de bine preparata pentru actiune, nu inse politicesce. Guvernulu a intreprinsu ocupatiunea in contra vointiei partideloru domnitóre dualiste și trebuie se-o continue totu asia. Prin acést'a inse se espune din nou la unu mare periculu, din care abia a scapatu anul trecut. De aceea trebuie se-si asigure mai antaiu positiunea din intru față de partidele domnitóre, că aceste se nu-i póta paralisá planurile viitóre. Guvernulu centralu spre-a ajunge acestu scopu se afla prin urmare necesitati a inotá in contra torentelui dualisticu. Acestu torentu a impedecatu și impedeca necontentu actiunea monarchiei in afara, de unde urméza, că guvernulu centralu va avé numai atunci mana libera, deca va fi delaturatu séu modificatu sistemulu actualu de guvernare. Temerile dualistiloru, că ocuparea Bosniei va fi punctulu archimedicu pentru a scóte din tietini dualismulu sunt fôrte fundate.

Preparatiunile neterminate din intru sunt dér', dupa a nôstra parere, principal'a cauza a stagnatiunei politicei orientale austro-ungare. Dela rezultatulu acestoru pregatiri, a alegeriloru din Austri'a s. a. va depinde dér' deca și cumu se va continuá actiunea orientala, nu inse dela rezultatulu anchetei militare din Novibazar.

Cronic'a evenimenteloru politice.

In diu'a de 14 Iunie a. c. s'a deschisu diet'a croata in Agram. Indata la inceputulu siedintiei dupa reportulu deputatiunei, care fú tramisa la Vien'a se astérna Maiestatiloru cu ocasiunea nuntei de argintu adress'a de felicitare a dietei s'a redicatu dr. Starcevic si a declarat, că trebuie se desapróbe enuntiatiunea politica, ce o contine acea adresa de felicitare, la a carei votare nu fusese de facia. Densulu face o paralela intre felicitari ce se facura inainte cu o suta de ani reginei Maria Theresia, și intre cele de acumu. Regin'a declarase atunci, că Mari'a Theresi'a se simte fericita dér' că Regina este nefericita. Mari'a Theresi'a a ingrijitu pentru supusii sei că o mama, popórele 'iau fostu pentru acést'a multiamitóre, și cu deosebire Croatii au apucatu armele cu bucuria pentru Regin'a loru. Acuma s'au tramisu felicitari unui nepotu alu Mariei Theresiei și i s'au promis spriginulu și fidelitatea poporulu croatu, dér' nu s'a cerutu totodata că se restituie drepturile Croatiei. Furtunosu și amenintatoriu a fostu timpulu in care s'a suitu pe tronu regele Franciscu Iosifu. Earasi au saritu la arme Croatii și au trantitu la pamentu pe inimizii imperiului, dér' nu au seceratu nici o multiamire pentru acést'a. Urmarea a fostu că Croatii in resbelele ce avura locu dupa 1848 nu s'au mai luptatu cu aceea voie de jertfa că mai inainte. Austri'a nu a respectatu și nu a implinitu nicio-data dorintiele popóreloru sale, ear' cu deosebire acele ale Croatiei, și de aceea e fôrte lesne de intielesu, de ce se bucurá atunci multi asupra nenorocirei ce

a venitu asupra monarchiei. Astadi situatiunea Austro-Ungariei este multu mai rea, decatu dupa Solferino, căci are totu atati inimizii căti vecini. Monarchi'a a cutezatu a intrá in tiéra straina, de unde de siguru va trebui se iésa cu rusine. Situatiunea monarchiei e mai desperata că ori si candu, e mai periculósa, că pe timpulu Mariei Theresiei, că dupa Solferino si deca s'ar' fi afluat careva, care se póta vorbi sinceru cu Regele, felicitarea atātu că si respunsulu ar' fi sunatu altfelu, si regele ar' fi esclamatu: că cá tata e fericitu, dér' cá Rege nefericitu. (Presedintele intrerupe pe vorbitoriu admoniandu'lu, că se nu traga in discussiune persón'a monarchulu) Dr. Starcevic continuandu dice, că situatiunea Croatiei e fôrte nefavorabila si pēna candu Croati'a va remané in starea dependentá de acuma, potu se spereze la unu viitoriu mai fericitu numai acele fiintie, cari sunt dedate a mancá spini. Era prin urmare datori'a Croatiloru, a cere restitutiunea deplina a drepturiloru Croatiei inainte de a promite spriginulu loru. Acést'a inse nu s'a intemplat si de aceea desapróba acelu pasagiu alu adresei, in care se promite, că Croatii sunt gat'a a aduce jertfe nemarginite. — Discursulu acést'a a produsu sensatiune. Maioritatea a trecut peste elu la ordinea dilei, dér' cu tóte aceste nu i s'a potutu paralisá efectulu, deorece esista o partida insemnata intre Croati, care cugeta totu cá Dr. Starcevic.

Cu privire la situatiunea in Bosni'a și Herzegovina primescu oficios'a „Corr. polit.“ din Seraievo o relatiune, in care se face marturisirea, că situatiunea in provinciile ocupate este departe inca de a fi satisfacétoria pentru guvernulu austriacu. Amu esagerá, dice coresp.: deca amu sustiené, că guvernulu austro-ungaru ar' avé de acuma chiaru o partida mare și poternica la spatele sale, pe care ar' poté contá cu sigurantia și cu prospecte la unu spriginu tare in casu de necesitate. Simpatii pentru guvernulu nostru, se pôte dice, că nutresce numai poporatiunea catolica, care inse din cauza, că e in minoritate și are puțină energia, nu pôte formá inca unu factoru care se cada in cumpena. Cu greco-ortodocsii cari observa o atitudine passiva față cu guvernulu imperialu totu ar' mai merge cumu ar' mai merge, dér' apoi este si remane grea positiunea față de poporatiunea mohamedana. Mohamedanii au suferitu mai multu prin schimbarea lucruriloru in Bosni'a și e naturalu déra, că au antipathia in contra noului guvern s. a. — Deca unu corespondentu oficiosu vorbesce asia, apoi ne potemu inchipui cam cumu se presinta in adeveru situatiunea in tierile ocupate. —

Care este perspectiv'a trupeloru austro-ungare deca voru intrá si in Novibazar? La întrebarea acést'a a respunsu o adunare de notabili conchiama la Prizrend de cătra siefii ligei albanese din Ipek, Djacova și Novibazar, care adunare a luat urmatórele resolutiuni: „Albanesii voru aperiá tiér'a in ori ce casu in contra invasiunei trupeloru austro-ungare. Lig'a va tramite 15,000 de ómeni la punctele acele, cari se voru paré mai multu amenintiate. Gintile din Albani'a de josu tramitu 6000 de ómeni cá ajutoriu la Prizrend, puindu-i la dispositiunea ligei. Se ordoná a se incassá dela toti locuitorii vilaietulu de Kossovo unu impositu de 10 piastri in argintu de persóna. Comitétulu centralu, a caruia resiedintia a fostu pēna acuma in Prizrend, se va duce la Novibazar si se va declará in permanentia. Optu membri noi voru mai intrá in acestu comitetu.

Sensatiune a facutu o scrisóre dela 6 Aprile a. c. din Rom'a a fostulu consulu italianu in Prevesa Corte adresata lui Ghazi Mukhtar-pasia, comandantulu armatei din Epiru, și publicata in „Daily News“, in care Turci'a este provoata la resistentia in contra Austriei prin urmatóriele cuvinte. . . „Amu propusu cabinetulu italianu proiectulu d-tale,

de imbunatatiri si colonizare in Epiru si fiacare e gat'a, a spriginii ideele d-tale, indata, ce se va resolvá cestiunea gréca din Thesali'a. Este inse fôrte adeveratu, cá cestiunea cealalta multu mai importanta, a ocuparei Novibazarului prin Austri'a, e inca totu o cestiune deschisa: dér' sperezu, cá Turci'a se va decide, a nu increde niciodata chei'a Albaniei si a Bosniei unei poteri, a careia intentiune, de a luá in posesiune drumulu de feru ce duce la Salonicu, este cunoscutu adi fiecaruia. Spre a neutralisá cumu se cade influinti'a Austriei in Albania, ar' fi pôte de mare avantaju pentru Turci'a, si Itali'a, a infiinti'a o linia de vapóre, care, plecandu dela Vari, se atinga porturile dela Durazzo, Vallona, Corfu, Lejada, Parg'a si Prevesa. Eu credu cá societatea italiana de Floria ar' luá asupra acestu serviciu impreuna cu naile dela Constantinopolu, déca ar' poté contá la subventiunea, care o platesce de presentu Turci'a Lloydului austriacu, care prevede serviciulu postalú fôrte ne-regulatu! . . ."

Nu mai incupe indoiéla, cá Itali'a agitéza in Turci'a necontenitu in contra Austro-Ungariei. De Gubernatis, care este acuma consulu in loculul Corte, face totu spre a castigá simpatie Albanesiloru pentru Itali'a si a paralisá cu ajutoriulu loru si alu Turciei atátu planurile Greciei de a luá in posesiune Thesali'a si Epirulu, cátu si acele ale Austro-Ungariei de a ocupá Novibazarulu. Italianii sunt fôrte nemultiamiti inca de pe timpulu Congresului, din cauza cá nu s'au alesu cu ceva macaru in Orientu. Politic'a loru merge intr'acolo, de a pune man'a si pe litoralulu marei adriatice de pe partea peninsulei balcanice. De alta parte partid'a celoru neimpacati, ómenii Italiei „irridente“, inca neeliberate, ceru constantu cá Austri'a se cedeze Italiei Trientulu si litoralulu locuitu de italiani. In urm'a acést'a relatiunile dintre Itali'a si Austri'a sunt fôrte incordate si faptulu, cá guvernulu italianu a concentratu mai multe corpuri de armata in Itali'a de susu, dá inca si mai mare nutrementu sciriloru nelinistitórie ce se latiescu prin diuarie.

Sub asemeni impregiurari nu ne surprindu declaratiunile, ce se facu de cátra foile oficióse din Vien'a, cá inca nu s'a facutu nici o pregatire militara pentru ocuparea districtului Novibazar si cá abia dupa ce o comisiune de oficeri austriaci, care inca nici nu s'a constituitu va examiná impreuna cu-o comisiune turcésca drumurile, localitatile s. a. din Novibazar. Pe langa tóte mai este si comitele Andrassy boinavu si are lipsa de recreatiune, asiadér' guvernulu austro-ungaru nu se va grabi cu ocuparea — si dupa noi, are si cauza de a nu se grabi. Totusiu se poté cá terminulu ocuparei se fi fostu deja ficsatu de cátra militarii puternici din Vien'a, si poté cá intr'o buna dimineatia se fimu surprinsi de scirea cá o hartiuéla a avutu locu intre trupele austriace si luptacii ligei albanese, déca guvernulu, care s'a friptu odata, nu va fi mai cu bagare de séma la espeditiunea a dou'a.

Eri, Vineri, s'a inceputu in camer'a romana a desbaterea asupra proiectului de respunsu la discursulu Tronului. Publicamu mai la vale atátu elaboratulu comisiunei Camerei cátu si acél'a alu comisiunei alese de cátra Senatu. Cu privire la celu din urma observamu inse, cá a fostu sustienutu numai de cátra maiortatea membriloru din comisiunea Senatului care se compune din dd. M. Cogalniceanu, I. Ghic'a, P. Gradisteanu si D. Pruncu. Minoritatea reprezentata de d. generalu G. Manu, a propusu unu contra-proiectu, pe care spatiulu nu ne-a permis a'lu publicá.

Proiectulu de respunsu alu d-lui G. Manu se abate in unele puncte de acél'a alu maiortatii. In introductiune se provóca acestu proiectu la asigurările ce le contine Mesagiulu, cá guvernulu n'a prejudecatu cestiunei israelite si cá poteriile europene n'au cugetatu a impune Romaniei solutiuni absolute, apoi dice, cá guvernulu e singuru in stare a apretia tóte elementele cestiunei si 'lu provóca, cá se propuna Senatului o solutiune. (Acést'a o cere opostiunea conservatoriloru, dér' guvernulu pare a fi decisu a nu luá iniciativ'a, ci a iasá, cá Camerele incesi se propuna solutiunea.) Mai de parte proiectulu d-lui Manu face o recriminare guvernului dicédu, cá déca la ultimele alegeri ordinea materiala n'a fostu nicairi turburata acést'a se datoresce nu nepartinirii si legalitatii celoru dela potere ci numai intieptiunei poporului si moderatiunei corpului electoralu. In fine dice, cá camerele au inca misiunea de a se ocupá de legi si reforme menite a consolida institutiunile tieri

si a garantá mai alesu practic'a leala si sincera a principiiloru contienute in constitutiune.

Facia cu acestu proiectu alu minoritatii despre care se poté prevedé cá nu va fi primitu de Senatu, proiectulu maiortatii Senatului si acél'a alu Camerei se marginesce de a respunde la Mesagiu fara de a se pronuntia categoricu asupra cestiuniloru celoru mari ce sunt a se resolvá, ci numai arataudu dorinti'a de a lucrá in directiunea indigitata in discursulu tronului si constatandu multiamirea cu atitudinea guvernului observata la alegeri. —

Diplomatii Europei apusane, cari de unu timpu incóce se intrecu unii pe altii in complimentarea lui Bismarck — dovada si atitudinea loru in cestiunea recunóscerei Romaniei — au fostu fôrte neplacutu surprinsi de procederea cancelariului germanu in cestiunea Egiptului. De ce se amesteca Bismarck in afacerea orientala a Egiptului, ce scopuri urmasesce elu cu acést'a? Asia se intréba cu mirare lumea diplomatica. Cu privire la acést'a i se scrie lui „N. fr. Presse“, cá si in Paris sunt ómenii tare nelinistiti din caus'a intevenirei lui Bismarck, intr'o cestiune, care atingea directu numai pe Françi'a si pe Angli'a; din acést'a s'ar' poté nasce lesne o complicatiune. Amesteculu germanu intr'o afacere orientala este unu factoru cu totul nou si se poté, dise unu diplomatu, cá cortiu'a, care a caditu acuma unu anu la Berlinu, se se redice earasi acolo.

Discursulu deputatului Parteniu Cosm'a,

tienutu in siedinti'a dela 5 Maiu a. c. a dietei maghiare.

(Urmare.)

On. casa! O cestiune seriósa, fôrte seriósa este obiectulu pusu la ordinea dilei. Dupa medest'a mea parere abia se va fi pertractatu in parlamentulu nostru o cestiune mai ponderósa, nu atatu pentru celea ce sunt espese in proiectulu de lege, ci mai multu pentru acelea ce nu sunt espese acolo, cari inse — facutu odata pasiulu primu — inevitabilu voru trebui se urmedie, si merita prea multu, cá cu tóta seriozitatea se desbatemu, se ne ascultamu unii pre altii cu paciintia, se cumpanimu motivele aduse cu maturitate, si se ne silimu a delaturá temerile juste acuma, candu nu e tardiu, pana candu lavin'a n'a pornitu; ca-ci déca va porni odata la vale nu este potere cá se se puna stavila in discursulu ei, si nu este profetu, care se ne scie povesti: ce dimensiuni va luá pana candu va ajunge in prapaste? Atatu raportulu comisiunei cátu si oratorii cari s'au declarat panu aci, toti consimtiescu intru aceea, cá introducerea limbii maghiare cá studiu obligatu in scólele populare nu este scopulu, ci este numai pasiulu antaiu catra scopu, — numai inceputulu actiunei, prin urmare negresitu trebe se ne asseptamu la continuarea actiunei. Apoi aceia caroru le au succesu a aduce acestu proiectu in camera, nu se voru multiumi cu atata, ci se voru folosi de tóte midilócele, cá se 'si ajunga scopulu loru de maghiarisare cu ori-ce pretiu, din care nici acuma nu facu secretu (contradiceri in steng'a estrema.) Komjaty: „Cine sunt aceia?“ Cosm'a: Eu nu voescu se promenescu numele nimenui cu asta ocasiune, inse déca me provocati voi fi necessitatu a esi si cu nume. Komjaty: „Poftimu!“ Cosm'a: Apoi bine! déca chiar' voiesci? intr'altii si d-ta esti unulu, care sub decursulu acestei desbaterei chiar' pe locul acést'a 'mi ai disu: cá voiesci se magiarisezi nationalitatile nemaghiare „cu feru si cu focu“ (túzzel vassal), cu orice pretiu! Asta este politic'a D-vóstra, si la acésta actiune considerati D-vóstra de „pasiulu primu“ proiectulu de lege de sub discussiune. (Aprobari in steng'a estrema si exclamari — de „adeveratu este!“). Asia déra amu dreptu d-loru? Cu atatu mai bine! pana aci se negá acésta si din drépt'a si din steng'a, de aci incolo celu putinu ne potemu provóca la acésta constatare!

On. casa! Spre ajungerea scopului espesu in acestu proiectu, spre ducerea in deplinire a acestui scopu defeliu nu sunt necesare mediulócele ce ni se recomanda. Ve declaru inainte, cá eu nu sum, n'am fostu, si nici odata nu voi fi contra la aceea, cá fiacare cetatianu alu acestei patrie déca numai poté se invetie limb'a maghiara, pentru cá aceea numai folosi i poté (Aprobari vii) se invetie si pe cea nemtiésca, cáci si de aceea are lipsa (strigari in stang'a: de aceea n'are nici o lipsa!) se invetie chiaru si cea francesca (contradiceri in stang'a estrema si exclamari; dóra si pe cea russésca!“). Cine are lipsa de ea invetie-o si pe acésta! Eu m'asiu fôrte bucurá, de cumuva fiacare romanu ar' sci limba maghiara si cá nu sunt cu antipathia cátra ea, ve dovedescu cu fapt'a, cá eu inca m'am nisuitu a o invetia, si precumu vedeti o vorbescu binisioru; inse a-o generalisá acésta intre referintiele nóstre etnografice in — Ungari'a este absolutu imposibilu. Eu n'asiu avé nimicu in contra scopului ce se exprima in introducerea proiectului de lege, cá adeca: „fiacarui cetatianu alu statului se i se dé ocasiune potrivita de asi poté insusá limb'a maghiara, cá

limba oficiósa a statului“, mai cu séma de cumva aceea (C) esecutá astfelu, precum se dice in motivele comisiunei — limba adeca: cu incetulu si cu cea mai mare crutiare, fara cá r o se aplice forti'a, fara cá se se potésca cá ori care natióne fos litate din patria se se lipsésca de limb'a sa, séu se 'si n'est gliche nici cata de putinu desvoltarea limbii sale.“ Contu va unei asemenea esecutari a scopului espesu in proiectu — nu credu se fia unu omu in patri'a nóstra, care se póta ar ra ingrijiri fundate. Inse d-loru! care este corolariulu adem est ratu alu acestoru premise? Acela: cá statulu pe spesele sale se infintiedie in fia-care comuna déca poté, séu cá putinu in centre scóle, in cari acei cari voescu se póta invetiá limb'a maghiara. Va se dica: introducerea proiectulu de lege presupune dispositiuni permissive si institute de al statului; candu vine apoi la modulu esecutarii acestui principiu, nu mai este vorba de permissivitate, ci se recomanda dispositiuni imperative, si realisarea acestora nu pe spesele statului, ci in cea mai mare parte pe spesele confesiuniloru si ale privatiloru, cari din cruntele loru sudori au infiintiá scóile pe care cu multu necasu le sustienu, fara de a f ajutorate din partea statului, nu numai materialminte, dér' nici chiaru moralmente, — cáci eu v'asiu sci enará destule casuri, in cari organele statului — si inca nu numai cele denumite, ci si chiar' cele alese, au denegatu si celu micu sucursu moralu scóleloru confessionali, si n'au facutu nici macaru atata, cá se incassadie salariulu bietului invetiatoriu, ca-ci — dicu ei — in interessulu statului nu este sustinerea scóleloru confessionali, ci strafarmarea loru in scóle comunali.

Se tintesce dér' la succesiv'a amortisare a scóleloru confessionali si la transformarea loru in comunale. Ei dér' aceste sunt proprietatea fonduriloru cari le sustienu. Si monyi Ernó: „Ducasi fondurile, nimenea nu se atinge de ele!“ Cosm'a: Fara de fonduri nu veti poté sustiné scóle, ca-ci fara plata nu va invetiá nimenea nici romanescé nici nnguresce! — Si sunt proprietatea acelor confessionali, si aceloru privati cari le au infiintiá, cari singuri sunt in dreptu a dispune de ele. Eu d-loru din datele statistice, cari ni le au prezentatu d-lu referinte in cuventulu seu de introducere, prin cari ne arata: catu de mare este disproportiunea intre numerulu celu mare alu scóleloru confessionale si celu micu alu scóleloru sustinute prin stat — tragu alte consecintie decatu ce au trasu densulu. Eu de aci nu tragu acea consecintia: cá se ne nisuiamu a transformá catu de multe scóle confessionale in de celea comunale, cá aceea: cá se ne bagamu bine de séma, se ne nisuiamu cá acelu capitalu mare, cu care contribuescu confesiunile pentru scopulu invetiamentului se'lu conservamu, se nu-li luamu voia confesiuniloru de a ne spriginii, si se nu le silimu a'si subtrage sucursulu si capitalele sale dela invetiamentu, ca-ci in casulu acela statulu va trebui se sacrifice neasemenatu mai multu cá astadi pentru invetiamentu. Repetu: cá nu intr'atata scopulu catu modulu esecutarii lui insufla ingrijiri, ca-ci la esecutare in zadaru contestati, negresitu se va atacá si dreptulu de proprietate si autonomi'a confessionaliloru — de cumva nutrimu concepte adeverate despre autonomia si nu voimu se o reducemu dupa placu. Si me temu cá astfelu cum este la noi organizatu invetiamentulu, ca organele subalterne de astadi ale guvernului, se voru esecutata vecsatiani, atatea frecari si atatea neintielegeri intre organele esecutive ale guvernului si intre autoritatile superiori ale autonomieloru bisericesci, in catu fia inspirate acelea de cea mai mare bunavointia pentru punerea in lucrare a acestei legi — vrendu, nevrendu, voru fi silite se lase invetiamentulu intregu in sarcin'a statului, séu statulu va rumpe cu ele.

Negati cá aci ar' subversá cauza nationala si politica ci o reduceti simplu la cestiune de cultura. Si apoi cu ce se motivéda acésta cestiune culturala? Referintiele comisiunei de instructiune publica in motivele scrise in reportulu seu, pre care si d-lu Várady si'lu declara de alu seu, precum se si cuvine, cá se'lu considere de alu seu fia-care membru din comisiune — dér' pe care eu totusi voescu a'lu considerá numai de actulu reportorului — dice: cá anima cea usioru receptibila a copilului prin invetiarea limbii maghiare se'si insusiesca si simtiulu iubirei de patrie si alu patriotismului. Era la altu locu: „Inse, On. casa! de si nu totulu, de si nu prea multu astépta comisiunea dela unu astfelu de proiectu de lege specialu, atata totusi cu totu dreptulu poté afirmá, cá punerea in viétia a unui astfelu de proiectu este unu passu insemnatu inainte, catra scopu, — cá efectulu aceluia ilu vomu simti pretotindeni, unde elu va intimpiná patriotismu si bunavointia, dara totu-odata cá redicarea la valóre de lege a acestui proiectu va pune in positiune pe gubernu, cá acolo unde patriotismulu si bunavointi'a lipsece, déra terenulu si materialulu potrivit pentru esecutarea legii esista: se aplice mijlócele legali, si se la castige valóre.“ — Asia déra de aci incolo patriotismulu si iubirea de patria se conditionéda dela invetiarea limbii maghiare! Era in cuventulu seu de introducere dice si multu d-lu reportoru. Declara, cá de aci incolo invetiatióne va avé ocasiune „prin limb'a maghiara a sadi (bespegetni) in fraged'a anima a copilului patriotismulu si iubirea de patria.“ De aci firesce urméza: cá adi aceia cari nu sciú limb'a maghiara nu au patriotismu si iubire de patria.

(Contradicții). Déca ar' avé n'ar trebuí acelea prin canalulu hmbel maghiare versate in cetatiani statului! . . . B a r o s G á b o r reportorul: „Cu totulu altmintrelea au fostu întielesu! P. C o s m a: Pentru aceea dicu eu: cá deschiinare între patriotismulu modernu si între adevé- calu patriotismu! D-vóstra sub acésta pricepeti patriotis- mulu modernu. Ei bine d-loru! sunt aceste motive cultu- rali? Nu! Scopulu, cá si motivele este politicu, tendinit'a este nationala.

(Va urmá.)

Responsurile la Mesagiulu domnescu.

Proiectulu de respunsu alu majoritatii din comisiunea Senatului.

Mari'a T'a! Senatul a vedutu cu fericire linistea, care a domnit in alegerile Camereloru de revisuire. Atitudinea pacinica si intielépta, pazita de poporulu nostru in faci'a unei cestiuni atátu de ardistórie, precumu este revisuirea art. 7 din Constitutiunea tierei, dovedesce, cá elu este pe- trunsu de gravitatea situatiunii, si cá elu are *conscință* a detoriei sale, aceea de a dovedi Europei, cá netolerantia religiósá nu esista, nici in anim'a, nici in moravurile natiunei romane.

Senatul in revisuirea, ce este chiamatu de a face unei prescriptiuni constitutionale, nu vá uitá nici ceea ce datorimu spiritului luminatu alu secu- lului, nici garantiile ce mai pre susu de tóte tre- buie se ne damu, pentru conservarea nationalitatii nóstre, pentru aপরera intereseloru nóstre sociale si economice.

In organizarea, ce este a se dá Romaniei, de peste Dunare, Senatul va cautá de a asigurá lo- coritorilor ei unu regimu de legalitate si de liber- tate, care, treptatu si amesuratu cu trebuintiele, moravurile si propasirea lor, se 'lu assimile, din ce in ce mai multu cu institutiunile Statului ro- manu.

Fiti incredintiati, Mari'a T'a, cá, cu tóte greu- tatile, ce s'ar' infaçisá, Senatul va scí a se man- tiené la inaltimea misiunii sale si cá elu va pune totu patriotismulu si tóta inteliginti'a in aপরera, desvoltarea drepturilor si trebuinteloru natiunei romane, pentru cá, din ce in ce mai multu, se intarimu bazele edificiului nostru nationalu si se aplicamu Romani'a la inaltimea positiunii ce 'si-a facutu in concertulu marilor familie europene. Luérandu asia, avemu convictiunea, cá vomu face pe toti fiii soi se se bucare de o nóua era de progresu, de prosperitate si de multiamirea, drépt'a respáitare a lungeloru si greleloru sacrificie ce ei au facutu pentru formarea si neatarnarea Statului romanu. Ve uramu, Mari'a T'a, impreuna cu M. S. R. Dómn'a, se traiti ani multi si fericiti pe tronulu Romaniei libere si independente.

Reportoru, I o a n u G h i k ' a.

Proiectulu de respunsu alu comisiunii Camerei.

Mari'a T'a. Adunarea nationala, alésa, de tíera in vederea actului atátu de insemnatu alu modifi- carei pactului seu fundamentalu este fericita de a 'si incepe lucrarile, aducédu omagieile sale Ace- lui'a, ce este aপরeroriulu celu mai puternicu alu institutiuniloru nóstre constitutionale, dupa cumu este si luptatoriulu celu mai vitézu alu drepturi- loru si aspiratiuniloru nóstre nationale.

Linistea si legalitatea, cu care s'au facutu ale- gerile generale, pre-umu si zelulu patrioticu, ce 'au aretatu alegétorii, exercitandu-si intr'unu nu- meru cu multu mai mare de catu ori candu drep- tulu lor electoralu, sunt o indoita dovada despre întemeierea institutiuniloru reprezentative, prin in- trarea lor in moravurile nóstre publice, si despre a- ducédu ingrijire a natiunei in cestiunea revisuirei art. 7 din Constitutiune. Adunarea deputatiloru spera, cá inspirandu-se de detori'a patriotica a carei responsabilitate o cunósce, va parveni in in- deplinirea misiunii sale de revisuire, a dá tierei aceea liniste si securitate, ce nu se potu dobéndi de cátu prin inlaturarea cauzeloru, cari ar' poté fi prejuditiabile neinteruptei propasiri nationale.

Tíer'a simte cea mai urgenta trebuintia, cá, scutita de preocuparile ce 'i absorbu de atátu timpu activitatea, se 'si póta indreptá in fine tóte síntiele spre imbunatatirile din intru. Aceste imbunatatiri se impun, sub pedépsa de a nu se mai poté gasi in urma destule mediulóce, spre a sustiené lupt'a pacinica dér' neinduplecata, in care se afla astadi popórele pe terémulu nationalu si economicu.

Organizarea definitiva a Dobrogei, crearea unei banci de scomptu si de circulatiune, constructiunea de întreposite si dockuri, reorganizarea si desvol-

tarea instructiunii profesionale si agricole, pre- cumu si crearea de banci agricole, legi pentru stavilirea despaduririi si exploatarea mineloru, in- multirea cailoru si mediulóceloru de comunicatiune, sunt negresitu atâtea imbunatatiri cerute de tre- buintiele tierei. Dér' fara mare folosu s'ar' legi- ferá aceste imbunatatiri, déca mai presusu de tóte nu se voru gasi mediulóce practice de ale si realizá Asupr'a acestoru mediulóce va trebuí se se indrep- teze de aci inainte tóta luarea a-minte a guver- nului si a puterii legiuitórie, pentru cá imbunata- tirile prevediute in legi, ce remanu pré adésea litera mórtá, se se traduca si in progresse reale pentru tíera.

Diu'a, in care Romani'a va poté se între pe acésta cale a redicarii interióre, printr'o munca bine chibzuita si neinterupta de cestiuni, cá ace- lea, ce ne frementa de atát'a timpu, va fi diu'a ferice, in care se va deschide adevérat'a era de prosperitate si de intarire pentru tíera. Atunci, numai misiunea gloriósá a Domniei Mariei Tale Regale, incununata péna astadi cu laurii resboinici, va fi incununata cu laurii mai trainici inca ai ferici- cirei natiunei romane. Se traitesca Mari'a T'a! Se traitesca Mari'a S'a Dómn'a.

Reportoru, E. C o s t i n e s c u.

Respunsu la o întrebare a „Romaniei Libere“

Correspondentulu „Romaniei Libere“, care, printr'unu ar- ticulu privitoriu la relatiunile Romaniloru din Ardealu, a provocatu opostiunea fóiei dela Aradu „Biserica si Scol'a“, ar' vrea se scie de ce nu ne convine noue cá se fimu, „pusi intr'o caldare cu densusu.“

Ne surprinde, cá acelu d. correspondentu ne interpeléza asupra asertiunii acesteia, cá si candu menirea nóstra ar' fi de a fierbe intr'o caldare cu d-s'a. De ce nu voiesce se ne lase d-s'a acea placere, cá, déca este se fimu supusi vreodata procedurii doreróse a fierberei, se avemu parte de-o caldare separata? Ori dóra este de credintia, cá prin acésta ne- amu aratá pré aristocratici si amu calcá in pecióre principi- ele democratice? . . .

De „frica“ nu póte fi vorba aci, cáci noi amu cerutu, dela „Biserica si Scol'a“ numai, cá déca are ceva in contra ústra, se ne atace pe faci'a cu argumente, ear' nu pe la spate, candu combate pe altii pentru a caroru fapte nu sun- temu responsabili.

Nu impórta dér' déca ide'a a fostu originala séu nu, ajunge, cá exprima, ceea ce amu voitu. Acésta erá bine se-o considere si d. correspondentu alu „Rom. Lib.“, cáci atunci l'amu fi tienutu si noi de unu publicistu mai puçinu originalu, inse cu atátu mai politicu. . . .

Siedintiele Academiei Romane.

Din reportulu Delegatiunii cetitu in siedinti'a prima dela 23 Maiu st. v. estragemu urmatórele:

1. Dupa reporturile primite dela d. N. Densusianu, caruia i s'a incredintiata misiunea de a urmari documentele din bibliotecele dela Pest'a si alte parti din Transilvani'a, proprie a constatá faptele si istori'a revolutiunii lui Horia si Closca, delegatiunea a vedutu, cá era de lipsa prelungirea misiunii sale care inse reclamá spese. De aceea consul- tandu pe membri, aflatori in capitala a liberatu in acordu cu acesti'a inca 1000 lei d-lui Densusianu peste sum'a acor- data. Se semte inse fericita a aduce la cunoscintia cá d. Densusianu ia comunicatu 27 caiete cu copie de pe docu- mentele gasite la Pest'a, mai multe acte interesante trans- crise prin fotografia (impreuna c'unu reportu detailatu) cari fara indoiéla voru fi apretiate cá adevérate tesáure de lu- mina pentu epoc'a istoriei, de care ne ocupamu.

2. Analele societatii s'au publicatu de astadata intr'o forma mai eleganta si usitata la alte societati scientifice. Sec- tiunea I din anale a esitu in 37 cóle, ér' sectiunea II sub titlulu „notitie si memorii“ este terminata péna la ultim'a s'a foia in 45 1/2 cóle si astépta numai esecutarea unora din stampe spre a esi la lumina. Spre a dá acestei publicatiuni totu pretiulu scientificu, s'a anecsatu, pe unde necesitatea a cerutu, stampe, cele mai multe esecutate in litografia.

3. Din imprimatele facute dupa avisulu comisiunii de revisuire a dictionarului cá materialu limbisticu, mai antaiu se va mentioná tiparirea Psaltirei lui Coresi. — D. Hasdeu insarcinatu cu acésta lucrare propunendu ca originalulu a- cestei opere, ca primul incunabulu esitu in limb'a romana, se se fotografieze dupa editiunea primitiva si se se transcrie pe contra pagina cu diferite note si versiuni de texturi com- parative, dupa alte psaltiri vechi lucrute péna in secolulu alu XVII, si esecutiunea acestei lucrari reclamandu spese deosebite, delegatiunile au cerutu avisulu si altoru membri ai societatei aflatori in capitala, cari au incuviintiatu se se li- bereze deocamdata pentru asemenea tipariri numai 2000 lei, éra totodata se se întreprinda calea subscriptiuniloru si invocarea subventiuniloru dela liberalitatea nationala. Pentru acestu scopu mai antaiu colegulu nostru D. Cretiulescu

a oferitu 500 lei, apoi câte alti 500 lei d-nii C. Costescu Comanescu, Alex. Stirbeiu si Menelas Ghermani, de a caror'a priimire nu ne indoimu, cá societatea nóstra va votá adesiunea s'a si semtiemintele sale de multiamire.

4. D. Odobescu, care din anulu trecut tiparise prin, transcriptiune cu litere latine, textulu „pravilei celei mici dela Govara (1640) n'a scosu inca la lumina acelu volumu, voindu mai antaiu se completeze unu studiu limbisticu, pe care l'a continuatu in a. c. incepédu publi- carea textului, péna acumu ineditu alu traductiunii roma- nesci ce vestitulu Udriste séu Orestu Nasturellu a facutu de pe viéti'a sántiloru Varlaam si Ioasa f care in consideratiune, cá este o opera capitala a ilustrului, stramosiu alu fericitulu nostru donatoru generalu C. Nastu- relu Herescu, si cá unu cuvenitu omagiu datu acestei lumi- nate, patriotice si generóse familii romanesce, delegatiunea a admisu se fia tiparita cu textu chirilicu si transcriptiune cu litere latine in conditiunile unei frumoase editiuni.

5. Dela D. G. Baritiu, care insusi ne va aduce la- muriri mai precise, despre lucrarea s'a avemu sciintia, cá a si dispusu tiparirea „c a t e h i s m u l u i r o m a n e s c u a l u i R a c o t i.

6. Tiparirea psaltirei lui Dosoteiu inca nu s'a esecu- tatu fiindu-cá abea s'a decopiatu manuscriptulu.

7. Primindu-se acumu, de câteva septemani numai, dela Petersburg manuscriptulu originalu alu lui Cantemiru in- titulatu: „I n c r e m e n t a t q u e d e c r e m e n t a a u l a e o t h o m a n i c a e“, 4 volume scrise in limb'a latina cu numeróse citate arabe, delegatiunea a pusu in lu- crare a se decopia partile scrise latinesce si remane se chibsuimu impreuna dispositiunile privitóre la transcrierea citatelor arabe.

8. Conformu dispositiuniloru, ce s'au luat anulu tre- cutu, in privinti'a tipariloru Cantemiriane, D. Odobescu a pregatitu o editiune a istoriei ieroglifice, care, desi este ti- parita gat'a in 31 cóle, nu s'a datu publicitatii remanédu inca se se faca de cátra D. Esitariu o precuvéntare expli- cativa si unu glosariu alu limbei din acestu opu interes- santu. Insusi d. Odobescu va relatá mai cu de ameruntulu despre acésta lucrare. Asemenea s'a facutu tiparirea in 2 cóle cu numeróse stampe xilografice a extracteloru din „C a l e t a n e a o r i e n t a l i a“; éra „v i t a C o n s t a n t i n i C a n t e m i r i“ se afla acumu sub pressa, fiindu intardiata din cauza, cá textulu originalu abi'a de câteva septemani numai a sositu din St. Petersburg. Trei cóle dintr'insulu fiindu culese si tiparite, este de prevedutu, cá întregulu opu va fi de veri-o 7 cóle. D. Odobescu, care se ocupa de acésta publicatiune va relatá si despre tiparirea proiectata a corespondentiei principelui D. Cantemiru adusa din Russi'a de D. Tocilescu.

9. Cu tiparirea memoriului D-lui Tocilescu despre „v e c h i i l o c u i t o r i a i D a c i e i“ ne aflamu inca in intardiare din cauza, cá D-s'a stramutându-se la Paris a intardiatu cu revisiunea ultimeloru cóle din lucrarea s'a. D-lui inse acumu de curédu a tramisu jumetate din manus- crisulu seu remasu netiparitu, care s'a si pusu sub pressa; éra restulu ilu promite in cursulu lunei viitóre.

10. Despre starea bibliotecii nóstre, ve vomu supune reportulu bibliotecariului actualu marginindu-ne a mentioná, cá cumperarea bibliotecii repausatului nostru colegu A. Papiu Ilarianu este unu faptu terminatu.

11. Esecutiunea monumentului pe morméntulu repau- satului nostru colegu Papiu, déca este inca in intardiare, acésta provine din aceea, cá delegatiunea a creditu de cu- viintia se tracteze cu artisti speciali pentru facerea mai antaiu a unui proiectu corespunditoriu cu ide'a monumen- tului si cu meritele multu regretatei sale memorii.

12. Statiunea meteorologica dela Bradu inca nu s'a infiintiatu, fiindu, cá onor. D. I. Ionescu, membru onoraru alu societatiei, dela a carui buna-vointia depindea instituirea ei, nu a respunsu inca in modu formalu, de primesce sar- cin'a si de se prinde a regulá functionarea statiunei.

13. Colectiunea de monete si medalii, dupa ingrijirile fundatorelui seu D-nu D. Sturdza, s'a inavutitu cu 10 bu- cati monete dela Petru Musiatu, care au costatu 88 lei.

14. Pentru cumpararea de carti delegatiunea a spe- satu 145 lei si 20 bani.

15. Galeri'a de portrete ale membriloru incetati din viéti'a astadi este complecta: ultimele patru portrete adica ale repausatiloru. Cozacovii, A. Hasdeu, Gh. Munteanu si Strajescu, au fostu esecutate si le poteti vedé pe paratii salei nóstre de intrunire.

16. Relativu la starea processeloru, ce delegatiunea a fostu insarcinata a urmari, se afla in fericit'a situatiune de a ve refere, cá ele sunt pe cale multiamitóre, atatu acelu cu epitropi'a defunctului Mateescu, cátu si acelu cu epitropi'a Sf. Vineri, primul aparatu de colegulu nostru V. D. Maniu si secundulu de renumitulu nostru jurisconsultu D. D. Bosiauu, s'au castigatu la prim'a instantia de cátra societatea nóstra si se afla in stare de apelu.

Acestea fiindu, d-loru colegi, lucrarile, de care s'au ocupatu delegatiunea dela despartirea nóstra péna astadi, ea le aduce la cunoscinti'a D-vóstre felicitandu-se de a vedé

acésta institutiune redicata la rangulu ce merita si urându zelu, activitate si successu, care se i permita glori'a si onóra.

Diverse.

(Dela Academia Romana.) In sedinti'a Academiei dela 2 Iunie s'a incinsu o discussiune despre aceea, cu care ortografia se se tiparésca in viitoriu analele si alte imprimate ale societatii. D. Hasdeu a facutu indata propunerea, sustienuta de d. Maiorescu ca in analele societatii se se publice lucrurile membrilor societatii cu ortografi'a care o are fiecare din ei. D. Stefanescu nu intelege, cá publicatiunile unei societati se se faca cu mai multe ortografi si se unesc cu parerea d. Hodosiu, care dise, cá cestiunea se se tracteze, candu va veni la ordinea dilei modificarea regulamentului votatu la 1869. D. Hasdeu isi formuléza in fine propunerea, care e sustienuta de 4 membri cá „se se puna la ordinea dilei ortografi'a cu care se se publice de aci inainte tóte publicatiunile Academiei romane.“ D. Sionu in unire cu d. N. Ioanescu propune se se numésca o comisiune care se faca unu proiectu de ortografia. Propunerea acést'a cade, ear' a dlui Hasdeu se adopta cu majoritate. In sedinti'a dela 4 Iunie dupa o discussiune mai lunga, in care unii membri (Sionu, Romanu, Babesiu, Laurianu) cerura amanarea péna la viitórea sessiune ordinara se pune la votu propunerea de amanare si nu intrunesc majoritatea. Dupa acést'a se procede la numirea unei comisiuni pentru stabilirea unei ortografii conformu propunerei de mai susu. D. Caragiani e de parere, cá comisiunea se fia compusa din doi fonetisti doi etimologisti si trei eclectici. D. Hasdeu dice, cá possibilu si practica este numai o ortografia eclectica, relativa, unu terminu mediu intre fonetismu si etimologismu. Adunarea decide, cá se fia alesu in comisiune 7 membri. Se alegu apoi cu majoritate de voturi dlui Laurianu, Baritiu, Maiorescu, Odobescu, Caragiani, Hasdeu si Chintescu. — In un'a din ultimele sedintie d. Hasdeu a amintitu, cá M. S. R. Domnulu a exprimat dorinti'a de a asistá la un'a din sedintiele Academiei. Ds'a e de parere se se prepare o sedintia publica pentru scopulu acést'a. Academia decide apoi, cá dupa votarea statutelor se se tiena o sedintia solemná. D. Picot, cunoscutulu professoru de limb'a si literatur'a romana la scól'a de limbile orientale moderne din Paris, se primesce in unanimitate cá membru de onóra alu Academiei.

(La scólele din Blasiu) se incheia anulu scol. 1878/9, dupa cumu ne spune „Fóia Scol.“, cu finea lui Iunie. Esamenele de maturitate scripturistice s'au tienutu la inceputulu lui Iunie cu 23 abiturienti, toti inscrisi, cá scolari ordinari la gimnasiulu de aici. In 19 va fi examenulu din cantulu bisericescu in 22 celu din gimnastica. In 25, 26, 27 si 28 se voru tiené esamene publice cu clasele 1—7, din câte 2 obiecte cu fiacare. In 29 Iunie se va cantá „Marire intru cei de susu“ si se voru impartii premiele. Esamenulu de maturitate verbalu se va tiené in 30 Iunie si 1 Iuliu.

(Suprimarea cartiloru romane.) „Fóia Scolastica“ din Blasiu scrie cu privire la mesur'a ministeriului de instructiune ung., prin care sub dat'a 24 Maiu Nr. 13,436 opresce din tóte gimnasiile Ungariei manualulu „Istori'a Transilvaniei se c. l., despre care amu vorbitu in nr. trecut: „Noi suntemu in positiunea nefericita, de vedemu trecundu luni dupa luni, fara se apara vre-unu productu nou pe campulu angustu si puçinu cultivatu alu literaturii nóstre. Caus'a este a se cautá si acolo, cá regimulu sedusu prin siovinistii, ce apucara pre de-a asupr'a, a opritu o suma de carti romane, mai alesu dintre cele destinate pentru usulu scóloru poporale. Unele dintr'aceste erau esite inainte de inceputulu „erei constitutionale“ si traia in pace sub tóte regimile de mai inainte, péna candu ajunse la potere partid'a si regimulu „liberalu“ per eminentiam. Dusmanii a tóta manifestarea de viétia romana taberira asupr'a regimulu acestuia, si nu voiescu a incetá, pre câtu timpu in scólele si casele romane se vá mai aflá vre-o carte scrisa romanesce. Loviture preste loviture ajunsera pre scriitori romani, cari firesce produsera o descuragiare fara parechia. Cine se mai cuteze a scrie carte romana, candu interdictulu atérna, cá si sabi'a lui Damocle, asupr'a capulu ei? Ostenel'a autorulu spesele editorulu s'au prefacutu in fum!...“

(Austri'a si Ungari'a.) „Guvernulu ungurescu — scrie „N. fr Presse“ — dupa san-

ctionarea legiloru privitóre la Seghedinu, s'a fostu adresatu prin ministeriulu de externe la guvernele Germaniei, Françiei, Italiei si Olandei cu rogarea, cá se tramita câte unu tehnicu din cei mai insemnati cá espertu in Ungari'a pentru rezolvarea cestiunei de regularea Tisei. Austriei inse nu i s'a adresatu o aseneea invitare si nici cá i se va mai adresá. Acést'a scire a fostu reproducu de organulu bismarckianu „Norddeutsche allg. Ztg.“ care face urmatórea observare caracteristica: „Lucrulu acést'a ni se pare atátu de necredibilu, încátu credemu, cá trebuie se se desmintá categoricu. Celu puçinu nu ne este cunoscutu, cá ar' fi refusatu cineva de pe „globulu Ungariei“ ajutóriile, cari tocmai din Austri'a au incursu in mesura atátu de mare si bogata pentru Seghedinu. N'avemu se a-daugemu nimicu la acést'a observare, numai câtu nu suntemu de parerea fóiei berlinese cá se astépta o desmintire. Acést'a nu e tocmai primulu scandalu european, care a fostu provocatu de cátra unu guvern, in mediulocu caruia siéde unu Pechy.“

(Escese in Agram.) Lui „N. fr. Pr.“ i se scrie dela 10 l. c.: Alalta séra s'au produsu aci intr'o gradina publica o societate de cantareti germani. Mai multi studenti croati, carora nu le placea cantarile in limb'a germana, incepura a face sgomotu mare strigandu dupa birtasiu, mancaru, beuturi s. a. Publiculu superatu a datu afara pe cei ce conturbau linistea. Scandalulu a adusu cu sine intrevinerea politiei, care a opritu pe cantareti de a se mai produce. Cu tóte aceste aparura studentii si in diu'a urmatória in numeru mare in aceeași gradina si facura mare sgomotu, ear' pe fiecare óspe, care se exprimá in contra portarei lor, ilu dau afara din gradina. In fine spre miédianópte pornira pe strada cantandu si strigandu asupra Germaniloru si Maghiariloru, demonstrara inaintea edificiului politiei si vóira se faca asemenea si inaintea locuintei unui generalu, care condamnase alaltaeri portarea lor, candu sosira politistii, cari au facutu intrebuintiare de armele lor, deórece studentii nu voieau se se departeze de buna voia. In lupt'a ce s'a incinsu in urm'a acést'a fura mai multi raniti de ambele parti, si unii fúra chiaru greu raniti. Eata ce póte produce in Agram cantecele catorva cantareti germani, eata o ilustratiune la discursulu lui Starcevic.

(Mostenirea Trausch.) Diuariulu „Timpulu“ din Bucuresci rectifica cele relatate de elu despre acést'a mostenire in modulu urmatoriu: „Cu privire la mostenirea fabulósá a d-lui Trausch, chimistulu laboratorulu spitalulu Coltiei, aflamu din isvoru siguru, cá reposatulu unchiu nu se numiea Trausch, ci Shöck. Acést'a murise, dupa cumu se spune inainte cu patrudieci de ani, lasandu dupa elu o avere colosalá. Avereá remase in ingrijirea unui prietinu alu reposatulu Shöck, care, murindu si elu inainte cu vre-o dóuedieci de ani lasa banii bancei englese, pentru cá ea se caute pe credii defunctulu Shöck. Trecura ani la mediulocu péna ce s'a aflatu, cá famili'a Trausch este intrudita in linia colateralá cu Shöck. Eredi sunt mai multi, iutre cari este si d. directoru alu farmaciei eforiei spitaleloru de aici. Péna se va face partagiulu, voru trece ér' ani si sum'a ce se va cuveni d-lui Trausch nu pote fi atátu de mare precumu se vorbeá. E dreptu, cá avereá totalá se urca, conformu actelor, la sum'a frumósá de 13 milióne livre sterlinge, adica camu la 400,000,000 franci. Dupa ce se va stabilí numerulu ereditóru, se va poté cunoáce cifr'a ce se cuvine d-lui Trausch, care in ori-ce casu va fi destulu de insemnata.

„Candn norocu-'si schimba pasulu,
„N'aducu ani ce-aduce céulu.“

(Dresurile séu sulimanurile.) Primari'a capitalei Bucuresci a opritu de curéndu printr'o ordonantia unele dresuri, cari provóca otraviri prin intrebuintiare lor. Acést'a ordonantia indreptata in contra Bucurescencelor, cari iubescu prea multu sulimanulu, se baséza pe o instructiune a consiliulu de igiena si salubritate publica care, dupa „Rom. Lib.“, suna asia: Unele dresuri albe (sulimanuri) contienu substantie otravitóre. Acele otravuri intra prin piele in sange si producu bóle din cele mai grave, cari se manifesta de multe ori tardiu si cari se vindeca cu atatu mai greu, cu catu otrav'a a fostu aplicata pe faciá unu timpu mai indelungatu. Cele mai periculóse dintre dresuri (sulimanuri) sunt cele, cari coprinde plumbu si argintu viu. Ele se confectionéza mai alesu din carbonatu de plumbu (stubetu, cerussa) in forma de pulvere si de pomada (alifie de stubetu) si din argintu viu tratatu cu apa tare si amestecatu cu bich-

loruru de mercuriu (sarcicá). Astfelu si gónele pe cari le fabrica unele femei din Capu contienu sarcicá. Chiaru unele dresuri mai stur introduse din strainatate de catre unii parfumi coprinde plumbu. Dresurile de plumbu altereaza obrazulu, sbarcescu pelea, dandui o coloratiune bastruia. Cele de argintu viu strica dintii si producu mirosu uratu din gura. Din contra dresurile de amidonu puru, de faina de orezu curata, bismuth curatu, de creta (tibisiru) sunt nevatóre sanetatiei. Consiliulu de hygiená se condatóru a atrage atentiunea publiculu asupra bólegrele, de multe ori mortale, cari provinu din intrebuintiare dresurilor otravitóre si a povetii acele persóne, cari nu voiescu a renuntiá la curareá fetiei, ca se se fereasca mai alesu de dresurile confectionate de catra unele femei din capitala, dresuri, desi fórté fine, sunt din cele mai periculóse.

(Cale ferata cu electricitate.) Expositiunea industrialá din Berlinu s'a pusu deunadi o cale ferata electrica in circulatiune. Foile din Berlinu scriu despre acést'a cale feratá urmatóriile: Calea cea de 300 de metre de lungime se afla dupa hal'a de masine. Trenulu se compune dintr'o locomotiva si din trei vagóne frumosiile form'a duoru banci ce se atingu cu spatele unu de alte; dupa cumu se afla, bancile pe copertile omnibuselor si a careloru dela tramway. Fiacare banca potu siedé bine trei persóne mai încátu trenulu póte se duca afara de carmaciulu locomotivei, care se afla de asupr'a locomotivei, odata 18 persóne. Trenulu merge deocamdatu numai asia de iute cá trenurile cu cai (tramwayurile). Tóta calea de 300 de metre o percoru trenulu in dóue minute. Carmaciulu póte opritu trenulu intr'unu momentu printr'unu interpolatoru, care se inchide cursulu electricu. Calatori'a proba esi bine.

Literariu.

Va aparé in curéndu de sub pressa la Bucuresci

NEGRIADA

epopea nationala de A. R. Densușianu.

Partea autaiu in siése canturi.

Pretulu 5 lei noi. Pentru Austro-Ungari'a 2 fl.

Cei ce voru a se aboná au se inainteze abonamentulu la adres'a autorulu, pentru Austro-Ungari'a la Brasila pentru Romani'a si Strainatate totu la adres'a autorulu Bucuresci, strad'a Stirbeiu Voda Nr. 66.

Colectantii primescu la 10 esemplare unulu rabatu.

Multiamita publica.

Credu, cá-mi facu un'a dintre cele mai saute datoriti candu vinu a-mi exprimá publice cea mai cordiale multiamita O. D. Ioanu Manovicu, proprietariu in Capu di'a sas., carele petrunsu de pusetiunea mea critica, cá e fanu inca din a. 1871, pre langa alte ajutorie materiale 'mi oferise in mai multe rânduri sum'a banésca de preste 125 fl. v. a., fara cari ajutóre nu poteamu absolvá gimnasiulu. Petrunsu de sentimintele marinimóse, ce si le arataze zelosulu proprietariu amentitu pentru mene, petrunsu reconoscienti'a si amorea ce í-o pastrediu, miscatu de vateratiunea, ce-í-o datorescu, me vediu indemnatu ai aduce publice multiamita cordialá pentru ingrijirea parentiesca, ce portase faciá de mene, inca de candu pentru primadata a aflamu pre bancile scólei, si in specialu, de candu am rememora orfanu in cesti 8 ani din urma. Asemenea fratiloru sei Nicolau preotu rom. gr. or. in Chesleru si Elia proprietariu cari pe langa alte subsidii materiale 'mi mai oferira in multe ori sume banesci. Dè Ddieu, cá acéste fapte marimóse se afle multi imitatori; — er' respectivii domni amintiti fia convinsi de reconoscienti'a ce li o pastrediu totdeauna

Sibiú 12 Iunie 1879 n.

N. M. Todoranu
ascaltat. de teologia.

Cursulu la burs'a de Viena

din 20 Iunie st. n. 1879.

5 ⁰ / ₀ Rent'a charthia (Metalliques) . . .	65.65	Obliq. rurali ungare . . .	83.50
5 ⁰ / ₀ Rent'a-argintu (impromutu nationalu). . .	67.60	„ „ Banat-Timis. . .	85.00
Losurile din 1860 . . .	125.50	„ „ transilvane. . .	88.00
Actiunile bancei nation. . .	820.—	„ „ croato-slav. . .	83.50
„ instit. de creditu . . .	242.25	Argintulu in marfuri . . .	—
Londr'a, 3 luni. . .	116.20	Galbini imperatesci . . .	5.50
		Napoleond'ori . . .	9.20
		Marci 100 imp. germ. . .	57.60

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipografi'a: Ioane Gótt si fiu Henriu.